

02.09.2024

POL-2024-107716

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@gov.fi

Viite: Sisäministeriön lausuntopyyntö 18.7.2024, VN/31244/2023.

Keskusrikospoliisin lausunto

1 Tausta

Sisäministeriö on pyytänyt 18.7.2024 Keskusrikospoliisilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi poliisilain 5 a luvun, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 7 luvun sekä sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisilakia, lakia henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa sekä lakia sotilastiedustelusta.

Esityksessä ehdotetaan, että poliisilaissa selkeytettäisiin sääntelyä, joka koskee siviilitiedustelumenetelmän käytön aikana saadun rikosta koskevan tiedon luovuttamista rikostorjuntaan sekä siihen liittyvää henkilötietojen käsittelyä. Poliisilain kansainvälisessä yhteistyössä tehtävää tietojenluovutusta koskevaa sääntelyä tarkennettaisiin vastaamaan voimassa olevaa poliisin henkilötietolain sääntelyä ja mahdollistettaisiin suojelupoliisille muun kuin henkilötiedon luovuttaminen myös Pohjois-Atlantin liitolle. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että suojelupoliisi voisi luovuttaa myös henkilötietoja kansainväliselle järjestölle, kuten Pohjois-Atlantin liitolle.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että suojelupoliisille sallittaisiin tiedustelumenetelmän avulla saadun suojelupoliisin tehtävien kannalta olennaisten rikosten eli maanpetosrikoksia, valtiopetosrikoksia ja terrorismirikoksia koskevan rikostiedon luovuttaminen toimivaltaiselle viranomaiselle. Lisäksi mahdollistettaisiin tiedustelumenetelmän käytön avulla saadun rikostiedon luovuttaminen aina kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi toimivaltaisen viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi, kuitenkin siten, että luovutettujen tietojen käyttäminen olisi rajoitettua erityisesti huomioiden oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaaminen.

2 Keskusrikospoliisin lausunto

Yleisesti ottaen Keskusrikospoliisi pitää sääntelyn selkeyttämistä ja ajantasaistamista esityksen tavoin erityisen kannatettavana. Sääntelyn tavoitteet ja ehdotetut muutokset ovat kokonaisturvallisuuden kannalta merkitykselli-

siä. Lainsäädännön tulkinnanvaraisuuksien poistaminen ja tiedonluovutuksen mahdollistaminen lainsäädännöllisin keinoin tukevat kansallisen turvallisuuden parantamista.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan ehdotetut poliisilain 5 a luvun 44 §:n 1 ja 2 momenttia koskevat täsmennykset ovat perusteltuja. Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että Keskusrikospoliisilla on mahdollisuus jakaa tiedonluovutussäännösten nojalla saatua luovutettua tietoa edelleen toimivaltaisille viranomaisille tarvittaessa.

Keskusrikospoliisi esittää kirjattavaksi, mikäli tiedonluovutussäännösten nojalla suojelupoliisi luovuttaa tietoa muulle toimivaltaiselle viranomaiselle kuin Keskusrikospoliisille, olisi myös erikseen Keskusrikospoliisille ilmoitettava tällaisesta tiedonluovutuksesta. Keskusrikospoliisi toimii valtakunnallisena poliisin yksikkönä ja sillä on siten merkittävä rooli kansallisen turvallisuuden asioissa yleisviranomaisena toimivassa poliisissa, minkä vuoksi tiedonluovutuksesta ilmoittaminen tällaisissa tapauksissa myös Keskusrikospoliisille on perusteltua. Lisäksi Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan ehdotetun 44 §:n 1 ja 2 momentteihin tulisi lisätä vielä maininta tiedonluovutuksen sisällöstä siten, että tiedonluovutus kattaisi tai sen olisi mahdollista kattaa tiedot, jotka olisivat välttämättömiä rikoksen selvittämisen tai rikoksen estämisen kannalta.

Ehdotetun 44 §:n 5 momentin sanamuodon mukaisesti ehdotettu säännös käsittäisi ainoastaan rikosta koskevaa tietoa. Tällöin ulkopuolelle jäisi tiedot koskien esimerkiksi yleisiä rikosilmiöihin liittyviä tietoja sekä esimerkiksi tunnistettujen rikollisten matkustamiseen, yhteydenpitoon tai tapaamisiin liittyviä tietoja, joihin ei voitaisi suoraan kytkeä rikosta. Keskusrikospoliisi esittää, että tältä osin momentin sanamuodon muotoilussa tulisi pyrkiä huomioimaan laajemmin poliisin tehtäväkenttää koskevan tiedon luovuttaminen. Lisäksi tulisi pyrkiä täsmentämään sitä, mitä rikosta koskevalla tiedolla tarkoitetaan.

Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että ehdotettu 44 §:n 5 momentti mahdollistaisi tiedon luovuttamisen kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja poliisin toiminnan suuntaamiseksi. Esityksen perusteluissa olisi mahdollisesti tarpeen pohtia esitettyjä tiedon hyödyntämiskieltoja vielä täsmällisemmin. Keskusrikospoliisi katsoo tärkeäksi, että momentissa tarkoitettujen tiedon hyödyntämismahdollisuuksia arvioitaisiin esimerkiksi rikoksen estämiseen tai paljastamiseen liittyvien tiedonhankintakeinojen käyttämisen suuntaamiseksi. Suojelupoliisilla olisi kuitenkin momentin mukaisesti oikeus asettaa luovutettujen tietojen salassapitoa, vaitiolovelvollisuutta, käyttöä, edelleen luovutusta tai luovutetun aineiston palauttamista koskevia ehtoja. Lisäksi olisi tarpeen selvittää sitä, koskeeko tiedon hyödyntäminen myös hallinnollista tiedon käyttämistä esimerkiksi poliisin lausussa hallinnollisissa asioissa.

Ehdotetun 44 §:n 5 momentin osalta Keskusrikospoliisi toteaa lisäksi, että säännöksen otsikon mukaisesti kyseessä on tietojen luovuttaminen rikostorjuntaa varten, mutta 5 momentissa tietojen luovuttaminen on mahdollista

myös kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi. Tältä osin säännöksen sisällä vaikuttaisi olevan ristiriitaa suhteessa säännöksen otsikkoon ja momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttamisen tarkoituksen välillä, sillä "*toiminnan suuntaaminen*" vaikuttaisi laajemmalla käyttöalalla kuin rikostorjunta. Keskusrikospoliisi esittää siten harkittavaksi, että 5 momentti siirrettäisiin uuteen ehdotettuun 44 b §:ään omaksi momentikseen, mikä selkeyttäisi ehdotetun sääntelyn tarkoitusta. Tällöin momentin sanamuotoa tulisi tarkastella "*rikosta koskevaa*" -ilmauksen osalta.

Ehdotetussa uudessa 44 b §:ssä säädettäisiin siitä, että suojelupoliisi saisi aina luovuttaa tiedustelumenetelmän käytön aikana saatua tietoa syyttömyyttä tukevaksi selvitykseksi sekä hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan säännöksen osalta voisi olla tarpeen täsmentää, kattaako säännöksen soveltamisala myös esimerkiksi tilanteen, jossa on käynnissä kyberhyökkäys. Kyberhyökkäystilanteissa muodostuvat mahdolliset uhkatilanteet ja vahingot voivat olla välillisiä eivätkä ne välttämättä ilmene välittömästi. Tästä huolimatta voi olla tarve varoittaa uhan kohdetta mahdollisen vahingon torjumiseksi.

Keskusrikospoliisi toteaa myös, että ehdotetun sääntelyn suhdetta esimerkiksi poliisilain 5 a luvun 49 §:ään olisi tärkeää selventää esityksen perusteissa siten, koskeeko 49 §:ssä tarkoitettu asianosaisjulkisuuden rajoittaminen luovutettua tietoa ja sen mahdollista hyödyntämistä.

Lopuksi Keskusrikospoliisi toteaa, että se ei kannata sotilastiedustelusta annetun lain 79 §:n 1 momentin ehdotettua muutosta siltä osin kuin rikosepäilyä koskeva tiedon luovuttaminen tapahtuisi jatkossa Keskusrikospoliisin sijasta toimivaltaiselle viranomaiselle. Keskusrikospoliisi katsoo, että rikosepäilystä tulisi edelleen ilmoittaa Keskusrikospoliisille, kuten poliisilain 5 a luvun 44 §:n 1 momentissakin rikostiedosta ilmoittaminen tehdään ehdotuksen mukaisesti edelleen Keskusrikospoliisille. Keskusrikospoliisilla on poliisin valtakunnallisena yksikkönä laajin näkymä, tilannekuva ja asiantuntemus kansallisen turvallisuuden osalta ajankohtaiseen kokonaiskuvaan. Lisäksi Keskusrikospoliisilla on vastuu huolehtia siitä, että toiminta suuntautuu taustalla vaikuttavat ilmiöt ja seikat huomioon ottaen oikealla tavalla. Keskusrikospoliisilla on siten paras kyky arvioida kulloinkin toimivaltainen viranomaisen sotilastiedustelusta annetun lain 79 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Toisella viranomaisella ei ole yhtä laajaa tilannekuvaa siitä, millaisia rikostutkintaan liittyviä toimenpiteitä poliisilla on käynnissä. Näin ollen sääntely olisi myös yhdenmukaista poliisilain 5 a luvun 44 §:n 1 momentin ja sotilastiedustelusta annetun lain 79 §:n 1 momentin välillä.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Robin Lardot

Ylitarkastaja

Roosa Viljanen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi
02.09.2024 klo 13:20. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Jakelu

Sisäministeriö